

PRÁVO PROTI DOMÁCI MU NÁSILÍ V. procesní instituty

© Radovan Dávid, 2011

LITERATURA

- MONOGRAFIE
Voříšková, J., Huříšková, M.: Domácí násilí z pohledu žen. Praha: Profem, 2004;
Marvánová-Vargová, B. Pokorná, D., Toufarová, M.: Partnerské násilí. Linde, 2009;
Speciánová, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003;
Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J.: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000;
- STUDIE
Králičková, Z.: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 8, s. 84 - 89; *Civilněprávní postih domácího násilí - utopie, nebo efektivní budoucí právní úprava?* *Právo a rodina*, 2004, č. 12, s. 7 - 10; *Civilněprávní postih domácího násilí - úvahy de lege ferenda (zejména nad sněmovním tiskem č. 828)*. *Acta iuridica olomucensis*. Vol. 1, 2005, s. 50 - 53;
Králičková, Z. Dávid, R.: Rodinné bydlení a domácí násilí. *Právní fórum*, 2008, s. 429 - 436;
Radvanová, S.: Zdravé rodinné prostředí - jak pro koho. *Acta iuridica olomucensis*. Vol. 1, 2005, s. 47 - 49;
Melicharová, D.: Dítě jako svědek a oběť domácího násilí. *Ibid.*, s. 62 - 65

2

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

- *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008;
- *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.*: Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008;
- *Hrušáková, M. a kol.*: Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Drápal, L., Bureš, J.*: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Šámal, P. a kol.*: Trestní zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

3

Předběžná opatření

4

Civilní proces

- Je upraven občanským právem procesním
- Jde o postup soudu, účastníků a dalších subjektů při poskytování ochrany subjektivním právům a právem chráněným zájmům vyplývajícím z předpisů práva občanského, obchodního, rodinného a pracovního
- Jeho účelem tak je ochrana práv a právem chráněných zájmů

5

Civilní proces a domácí násilí

- Civilní proces poskytuje ochranu při akutním ohrožení domácím násilím
- Jeho cílem je nejen chránit osobu negativně dotčenou domácím násilím, ale rovněž umožnit jí skutečně vyřešení problému spojeného se skutečností společného soužití
- Cílem právní úpravy vykázaní policejním orgánem je „pouze“ ochrana před akutním ohrožením domácím násilím

6

Civilní proces a domácí násilí

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
 - Zejména § 74 a násl. - předběžná opatření
 - Zejména § 273b - výkon rozhodnutí dle § 76b
- Novela provedená zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
- Novela provedená zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

7

Předběžná opatření

- Spadají pod tzv. činnost soudu před zahájením řízení
- Dle § 74 OSŘ - Před zahájením řízení může předseda senátu nařídit předběžné opatření, je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.
- Jedná se o dočasné, nikoliv konečné řešení

8

Demonstrativní výčet předběžných opatření

- § 76 OSŘ demonstrativně uvádí, že předběžným opatřením může být účastníku uloženo zejména, aby
 - platil výživné v nezbytné míře
 - odevzdal dítě do péče druhého z rodičů nebo do péče toho, koho označí soud
 - poskytl alespoň část pracovní odměny, jde-li o trvání pracovního poměru a navrhovatel ze závažných důvodů nepracuje
 - složil peněžitou částku nebo věc do úschovy u soudu
 - nenakládal s určitými věcmi nebo právy
 - něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snašel.

9

Předběžné opatření dle § 76b

- Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby
 - opustil společné bydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval
 - nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,
 - se zdržel setkávání s navrhovatelem,
 - se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.

10

Příslušnost soudu

- Věcná příslušnost upravena v ustanovení § 9 odst. 1 a 74 odst. 5 OSŘ
 - Není-li zákonem stanoveno jinak, je věcně příslušným okresní soud
 - K rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76b je příslušný okresní soud
- Místní příslušnost upravena v ustanovení § 74 odst. 5 OSŘ
 - K rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76b je příslušný okresní soud, v jehož obvodu je nebo byl dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí“)
 - Uplatní se jako výlučná místní příslušnost
 - Neuplatní se ustanovení § 84 a násl. OSŘ

11

Návrh na nařízení předběžného opatření

- Zásada dispoziční x zásada oficality
- § 75 odst. 1 OSŘ
 - Předběžné opatření podle § 76a může předseda senátu nařídit jen na návrh obce s rozšířenou působností. Jiné předběžné opatření nařídí předseda senátu na návrh; návrhu není třeba, jde-li o předběžné opatření pro řízení, které může soud zahájit i bez návrhu.
 - Vzhledem k tomu, že „řízení ve věci samé“ dotýkající se řešení skutečnosti společného obydlí nelze zahájit bez návrhu, lze nařídit předběžné opatření dle § 76b OSŘ pouze na návrh

12

Návrh na nařízení předběžného opatření

- § 75 odst. 4 OSŘ
 - Návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b OSŘ musí obsahovat kromě obecných náležitostí
 - § 42 odst. 4 OSŘ
 - Kterému soudu je adresováno, kdo jej činí, v jaké věci, co sleduje, datum a podpis
 - také jméno, příjmení a bydliště účastníků, popřípadě též jejich zástupců a vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících nařízení předběžného opatření
- § 75 odst. 5 OSŘ
 - Navrhovatel je povinen připojit k návrhu listiny, jichž se dovolává.

13

Jistota

- § 75b odst. 1 OSŘ k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, stanoví povinnost složit nejpozději ve stejný den, kdy byl u soudu podán návrh na nařízení předběžného opatření, jistotu ve výši 10 000 Kč a v obchodních věcech ve výši 50 000 Kč.
 - Nebude-li jistota složena, předseda senátu návrh na předběžné opatření odmítne.
- Dle ustanovení § 75b odst. 3 OSŘ však tato povinnost nedopadá na předběžná opatření dle § 76b OSŘ

14

Nedostatky návrhu

- § 75a odst. 1 OSŘ - obecně:
 - Návrh na předběžné opatření, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, předseda senátu odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; ustanovení § 43 se nepoužije.
- § 75a odst. 2 OSŘ - speciálně
 - Ustanovení odstavce 1 neplatí, jde-li o návrh na předběžné opatření podle § 76a a 76b.
 - Komentář: S ohledem na to, že důvodem pro nařízení předběžného opatření dle § 76b OSŘ je ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti navrhovatele, se soud pokusí i neformálně o odstranění případných vad návrhu

15

Nařízení předběžného opatření

- Předběžné opatření se nařizuje dle § 75c OSŘ tehdy,
 - jestliže bude prokázáno, že je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo že je tu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, a jestliže budou alespoň osvědčeny skutečnosti, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením,
 - jsou-li splněny podmínky uvedené v § 76a nebo § 76b OSŘ.
 - Musí být splněna podmínka, že jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, je vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele
- § 75c odst. 3 OSŘ
 - O návrhu na předběžné opatření rozhodne předseda senátu bezodkladně. Není-li tu nebezpečí z prodlení, může předseda senátu o návrhu na předběžné opatření podle § 76a rozhodnout až do uplynutí 24 hodin poté, co byl podán, o návrhu podle § 76b až do 48 hodin poté, co byl podán a o návrhu na jiné předběžné opatření až do uplynutí 7 dnů poté, co byl podán.¹⁶

16

Nařízení předběžného opatření

- Soud rozhoduje zásadně bez nařízení jednání
- Soud rozhoduje usnesením
- V usnesení je účastníku, proti němuž směřuje návrh, uloženo, aby zejména:
 - opustil společné bydli, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,
 - nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,
 - se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo
 - se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.
- Proti usnesení je přípustné odvolání

17

Vyhlášení a doručování

- § 76c OSŘ
 - Vyžadují-li to okolnosti případu nebo je-li tu nebezpečí z prodlení, předseda senátu usnesení o předběžném opatření podle § 76, o němž rozhodl bezodkladně, ihned vyhlásí účastníku, kterému ukládá povinnost, popřípadě též někomu jinému než účastníku řízení, byla-li mu předběžným opatřením uložena povinnost; ukazuje-li se to potřebné, přistoupí k vyhlášení usnesení na místě samém. Pokud není postupováno podle věty první, doručí soud usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76b účastníkům řízení při provádění jeho výkonu (§ 273b odst. 2 věta první). Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyzněním, že byl proveden jeho výkon.

18

Vyhlášení a doručování

- Usnesení o nařízení předběžného opatření dle § 76b OSŘ se účastníkům doručí nejdříve při provádění výkonu rozhodnutí
- Byl-li návrh zamítnut, usnesení se doručuje pouze navrhovateli

19

Vykonatelnost

- Dle ustanovení § 76d OSŘ je usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření (ve smyslu § 76b OSŘ), vykonatelné vyhlášením. Nedošlo-li k vyhlášení, je vykonatelné, jakmile bylo vydáno.
- **Není nutno čekat ani na doručení, ani na právní moc usnesení!**

20

Trvání předběžného opatření dle § 76b OSŘ

- § 76b odst. 3 OSŘ
 - Předběžné opatření trvá jedem měsíc od jeho vykonatelnosti. Předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření vykázaní podle zvláštního právního předpisu, počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v tomto zvláštním právním předpise. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.
- § 76b odst. 4 OSŘ
 - Bylo-li před uplynutím doby uvedené v odstavci 3 zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření.

21

Prodloužení doby trvání předběžného opatření

- § 76 odst. 4 OSŘ
- Ustanovení § 75 odst. 4 OSŘ se použije přiměřeně
 - Návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření musí rovněž obsahovat vyličení rozhodných skutečností odůvodňujících prodloužení doby trvání předběžného opatření, údaj o majetkových či jiných poměrech, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí.
- Předběžné opatření zanikne nejpozději uplynutím 1 roku od okamžiku jeho nařízení.
- Pokud navrhovatel neprokáže své majetkové či jiné poměry, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, může soud prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen z důvodů zvláštního zřetele hodných.

22

Zánik předběžného opatření

- Předběžné opatření dle § 77 OSŘ zaniká, jestliže
 - navrhovatel nepodal v zákonné lhůtě nebo ve lhůtě soudem určené návrh na zahájení řízení
 - nebylo návrhu ve věci samé vyhověno
 - bylo návrhu ve věci samé vyhověno a uplynulo patnáct dní od vykonatelnosti rozhodnutí o věci
 - uplynula určená doba, po kterou mělo trvat.

23

Odpovědnost za škodu

- § 77a OSŘ
 - Zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Těto odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.
 - Žalobu na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 je třeba podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo
 - Příslušným k projednání žaloby a k rozhodnutí o ní je soud, který v prvním stupni rozhodoval o předběžném opatření.

24

Výkon rozhodnutí

25

Vykonávací řízení

- Účelem vykonávacího řízení je vymožení dobrovolně nesplněné povinnosti i proti vůli povinného subjektu
- Faktická realizace práva

- Rozeznáváme
 - Vykonávací řízení dle části šesté OSŘ
 - Exekuční řízení dle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu

26

Výkon rozhodnutí o nařízení předběžného opatření dle § 76b OSŘ

- Upraven v ustanovení § 273b OSŘ
- Pouze výkon rozhodnutí dle části šesté OSŘ, nikoliv dle exekučního řádu

- Jedna ze dvou výjimek, kdy se v rámci výkonu rozhodnutí užije zásada oficiality, nikoliv zásada dispoziční

- § 273b odst. 7 OSŘ
 - Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného je soud, který nařídil předběžné opatření.

27

Výkon rozhodnutí

- § 273b OSŘ
 - Nařídil-li soud předběžné opatření podle § 76b odst. 1, výkon tohoto rozhodnutí zajistí bezodkladně vždy soud prvního stupně.
 - Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat.
 - Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a osobní dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, případně věci nezbytné z jiného vážného důvodu.

28

Výkon rozhodnutí

- Při provedení výkonu rozhodnutí soud povinného rovněž vyzve, aby soudu sdělil adresu, na kterou mu bude možné po dobu trvání předběžného opatření doručovat písemnosti, nebo aby si zvolil zástupce pro doručování písemnosti, a upozorní ho, že písemnosti mu budou doručovány uložení u soudu, jestliže výzvě ve stanovené lhůtě nevyhoví. Soud povinného současně upozorní na následky neplnění povinností stanovených v předběžném opatření podle § 76b.

29

Nesplnění povinností

- Poruší-li povinný po provedení výkonu rozhodnutí povinnost nevstupovat do společného obydlí a nezdržovat se v něm, soud kdykoliv a bezodkladně na návrh oprávněného provede opětovný výkon rozhodnutí vykázaním povinného ze společného obydlí.
- Poruší-li povinný povinnost nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo oprávněného a nezdržovat se v něm, nebo povinnost zdržet se setkávání s oprávněným, anebo zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování oprávněného jakýmkoli způsobem, soud nařídí na návrh oprávněného výkon rozhodnutí podle § 351 OSŘ
 - Ukládání pokut - první až do výše 100 000,- Kč, další neomezeně

30